

# **PROGRAM**

# **PROFILAKTYKI**

**GIMNAZJUM NR 2**

**IM. POLSKICH NOBLISTÓW W GOSTYŃNIE**

**2011 – 2013**

**ZGODNY Z RZĄDOWYM PROGRAMEM**  
**„BEZPIECZNA I PRZYJAZNA SZKOŁA”**

**GOSTYŃNIN, 2011**

*„Wiele w życiu musimy. Ale nie musimy czynić zła. A jeśli jakaś siła, jakiś strach, zmusza nas do czynienia zła, to nie zmusi nas do tego, byśmy tego zła chcieli. Tym bardziej nie zmusi nas do tego, abyśmy trwali w tym chceniu. W każdej chwili możemy wznieść się ponad siebie i zacząć wszystko od nowa”.*

*Józef Tischner*

Profilaktyka w rozumieniu potocznym jest oddziaływaniem zapobiegającym niepożądanym zjawiskom. Skuteczna profilaktyka uwarunkowana jest w pierwszej mierze znajomością jednostki (drugiego człowieka), na którą odpowiednie oddziaływania powinny być skierowane. Profilaktyka powinna się zaczynać już we wczesnych okresach życia dzieci i młodzieży i mieć charakter ciągły, wspierający i zabezpieczający prawidłowy rozwój psychospołeczny jednostki, a równocześnie stanowić interwencję w okresach i stadiach kryzysowych.

Życie jako wartość najwyższa i pochodne od niej inne wartości wymagają szczególnej ochrony. W konkretnej sytuacji wartości te mogą być zagrożone, a skutki tego mogą dotyczyć zarówno samej jednostki, jak i innych ludzi. Dlatego działania zwrócone na ochronę prawa do życia są moralnie pożądane. Zespołem takich działań jest również profilaktyka społeczna, gdyż w gruncie rzeczy ostatecznym celem jest **ŻYCIE CZŁOWIEKA**.

**Program profilaktyki** Gimnazjum nr 2 w Gostyninie nastawiony jest w głównej mierze na działania, które zmierzają do wychowania młodego człowieka, dla którego wartością nadrzędną będzie **ŻYCIE** - jego własne, jak i drugiego człowieka. Mamy nadzieję, że uczeń naszej szkoły posiada odpowiednie przygotowanie do tego jak sobie radzić z własnymi problemami życiowymi i emocjonalnymi. Zdobędzie takie doświadczenia, które sprawią, że stanie się człowiekiem odpowiedzialnym, otwarty na innych, potrafiący współdziałać i porozumiewać się bez przemocy z innymi, jak również konstruktywnie rozwiązywać konflikty i budować w ten sposób poczucie własnej wartości.

## **I. PODSTAWA PRAWNA:**

Program profilaktyki w Gimnazjum Nr 2 im. Polskich Noblistów w Gostyninie kieruje się celami i zadaniami zawartymi w :

1. Ustawia z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późniejszymi zmianami).
2. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późniejszymi zmianami)
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2002 r. Nr 51, poz. 458 z późniejszymi zmianami).
4. Rozporządzenie MEN z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. nr 13 z dnia 23 lutego 2001 r., poz.110)
5. Konstytucja RP
6. Statut szkoły.
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109, z późniejszymi zmianami)
8. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego Dz. U. Nr 111, poz. 535 z późniejszymi zmianami).
9. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55, z 1997 r. Nr 88, poz. 554 i Nr 121, poz. 770, z 1999 r. Nr 96, poz. 1107, oraz z 2003r. Nr 229, poz.2274).
10. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Tekst jednolity: Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późniejszymi zmianami).
11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomani (Dz. U. nr 75, poz. 468)

## II. ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE PROGRAMU

Profilaktykę rozumie się jako proces wspierający zdrowie psychiczne i fizyczne poprzez pomoc i towarzyszenie uczniowi w zdobywaniu wiedzy o zagrożeniach dla zdrowia oraz w nabywaniu umiejętności i przeciwdziałaniu tym zagrożeniom

### PROFILAKTYKA

Eliminacja lub redukcja czynników ryzyka

Wzmacnianie czynników chroniących

**Czynniki ryzyka** - to cechy, sytuacje, warunki sprzyjające powstawaniu zachowań ryzykownych np.: wysoki poziom lęku i niepokoju, niska samoocena, niedojrzałość emocjonalna i społeczna, słaba kontrola wewnętrzna, nierealistyczne oczekiwania wobec siebie i otoczenia, brak zainteresowania nauką szkolną, zaburzenia więzi z rodzicami, nieprawidłowa struktura rodziny, itd.

Zachowania te służą :

- *zaspokojeniu najważniejszych potrzeb psychicznych* (miłości, akceptacji, uznania bezpieczeństwa, przynależności),
- *realizacji ważnych zadań rozwojowych* (np. określenie własnej tożsamości, uzyskanie niezależności od dorosłych),
- *radzeniu sobie z przeżywanymi trudnościami życiowymi* (redukcja lęku i frustracji)

Wśród licznych czynników ryzyka i chroniących za najważniejsze uważa się:

- związane z sytuacją rodzinną
- związane z sytuacją szkolną
- czynniki osobowościowe
- związane z grupą rówieśniczą
- zaangażowanie religijne

**Do najpoważniejszych zachowań ryzykownych zalicza się:**

- palenie tytoniu
- używanie alkoholu
- używanie innych środków psychoaktywnych (narkotyków, środków wziewnych, leków)
- wczesna aktywność seksualna

- zachowania agresywne i przestępcze

**Czynniki chroniące** - cechy, sytuacje, warunki zwiększające odporność na czynniki ryzyka.

**Najważniejsze czynniki chroniące:**

- silna więź emocjonalna z rodzicami
- zainteresowanie nauką szkolną
- regularne praktyki religijne
- poszanowanie prawa
- poszanowanie norm, wartości i autorytetów społecznych
- przynależność do pozytywnej grupy

Prawdopodobieństwo podjęcia zachowania ryzykownego jest tym większe, im więcej czynników ryzyka, im bardziej są one szkodliwe, tym dłużej trwa ich działanie. Skuteczne działania profilaktyczne powinny koncentrować się na wzmacnianiu czynników chroniących i eliminowaniu lub osłabianiu czynników ryzyka. Działania te powinny być adresowane do całego środowiska szkolnego, tj. uczniów, rodziców i nauczycieli. Wśród uczniów znajdują się osoby w różnym stopniu narażone na dysfunkcje i wynikające z nich szkody. Profilaktykę należy dostosować do rozpoznanego stopnia zagrożenia dotyczącego uczniów naszej szkoły.

**W praktyce wyróżnia się trzy stopnie zagrożenia :**

1. **Grupa niskiego ryzyka** - należą do niej osoby, które nie podjęły zachowań ryzykownych - są jeszcze **przed inicjacja**.
2. **Grupa podwyższonego ryzyka** - należą do niej osoby, które podjęły chociaż jedno zachowanie ryzykowne - są **po inicjacji** - u których ponadto obserwujemy liczne czynniki ryzyka (eksperymentatorzy).
3. **Grupa wysokiego ryzyka** - należą do niej osoby, u których zachowania ryzykowne są głęboko utrwalone i które odczuwają poważne negatywne konsekwencje (zdrowotne i społeczne) swoich zachowań ryzykownych.

Każde dziecko można uznać za potencjalnie zagrożone. Przejście inicjacji w zakresie jakiegoś zachowania problemowego zwiększa to zagrożenie.

Odpowiednio do stopnia zagrożenia profilaktyka zachowań ryzykownych prowadzona jest na trzech poziomach:

- 1. profilaktyka pierwszorzędowa** - adresowana do grup niskiego ryzyka. Działaniami prewencyjnymi obejmuje się szerokie nie zdiagnozowane populacje. Głównym terenem działań jest właśnie szkoła. Profilaktyka ta ma dwa cele - **promocję zdrowego stylu życia** oraz - **opóźnienie wieku inicjacji**, a przez to zmniejszenie zachowań ryzykownych. Poprzez różne działania przekazuje się młodzieży komunikat: **„POCZEKAJ DO DOROSŁOŚCI!”**. Realizatorami programu są najczęściej nauczyciele, wychowawcy, pedagog szkolny - wspierani przez psychologów. Terenem działań jest szkoła.
- 2. profilaktyka drugorzędowa** - adresowana jest do grup podwyższonego ryzyka. Celem działań jest ograniczenie głębokości i czasu trwania dysfunkcji, umożliwienie się wycofania z zachowań ryzykownych. Poprzez różne działania przekazuje się młodzieży komunikat: **„WYCOFAJ SIĘ !” (dopóki jeszcze możesz)**. W tym przypadku realizatorami są głównie psychologowie, terapeuci, socjoterapeuci, doradcy rodzinni. Terenem działań są głównie poradnie psychologiczno - pedagogiczne.
- 3. profilaktyka trzeciorzędowa** - adresowana do grup wysokiego ryzyka. Ma na celu przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego i degradacji społecznej oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia w społeczeństwie. Głównie jest to leczenie, rehabilitacja i resocjalizacja. Realizatorami programów są lekarze specjaliści, psychologowie kliniści, psychoterapeuci, psychiatrzy, rehabilitanci, pracownicy socjalni, kryminolodzy, wyspecjalizowani pracownicy policji. Terenem działań, są m. in.: poradnie specjalistyczne, zakłady poprawcze, zakłady karne, szpitale, placówki wychowawcze i resocjalizacyjne.

W psychoprofilaktyce działania pierwszorzędowe są rodzajem szczepionki serwowanej zdrowym dzieciom i młodzieży w celu zwiększenia ich odporności na rozmaite zagrożenia. Zawsze jednak może się zdarzyć, że w grupie znajdują się uczniowie, dla których ta szczepionka jest zbyt słaba lub podana za późno.

O rezultatach pracy profilaktycznej decyduje właściwa praca rozpoznawcza. Trafnie postawiona diagnoza umożliwi podjęcie odpowiednich środków zaradczych w postępowaniu z uczniem i w zaleceniach wobec rodziców. Zapobiega trudnościom wychowawczym, niepowodzeniom dydaktycznym lub eliminuje je (jeżeli już wystąpiły). Przede wszystkim

pozwała usunąć objawy zaburzonego rozwoju, wskutek zlikwidowania przyczyny zaburzeń. W celu postawienia właściwej diagnozy należy poznać opinię uczniów, nauczycieli lub rodziców na ten temat.

### **Strategie profilaktyczne i ich skuteczność w profilaktyce szkolnej.**

1. **Strategie informacyjne** (wychowawcy, nauczyciele, pedagog szkolny, funkcjonariusze policji, pielęgniarka szkolna) - *ich celem jest dostarczenie adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i tym samym umożliwienie dokonania racjonalnego wyboru.* U podstaw tej strategii leży przekonanie, że młodzi ludzie zbyt mało wiedzą o mechanizmach i następstwach takich zachowań, dlatego też zachowują się ryzykownie.. Strategia ta zakłada, że kiedy młodzi ludzie posiadą odpowiednią informację, to wówczas zmieni to ich postawę, a w rezultacie wpłynie na zmianę zachowań.

Strategie informacyjne są mało skuteczne. Ludzie często zachowują się ryzykownie mimo posiadanej wiedzy, szczególnie dotyczy to nastolatków, którzy niejednokrotnie posiadają duży zasób informacji, a mimo to podejmują ryzyko. Programy informacyjne powodują zmiany zasobu wiedzy, a nawet postaw, ale nie wpływają na zachowanie. Jednym z powodów jest brak wyobraźni i brak zdolności przewidywania przyszłych wydarzeń, charakterystyczna cecha młodzieży. Nawet jeśli młodzi ludzie wiedza, że to prawda, to nie wierzą, że może im się stać coś złego. Ponadto konsekwencje zdrowotne nie robią na nich wrażenia, bowiem młody człowiek nie ceni sobie zdrowia.

**Od wiarygodności osoby przekazującej informację w znacznym stopniu zależy siła oddziaływania informacji.**

2. **Strategie edukacyjne** (pedagog szkolny, pracownicy PPP, przeszkoleni wychowawcy) - *ich celem jest pomoc w rozwijaniu ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych* (umiejętność nawiązywania kontaktów z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów, opierania się naciskom otoczenia itp.). Kształtowania inteligencji emocjonalnej, która jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania w rolach społecznych. U podstaw tych strategii leży przekonanie, że młodzi ludzie mimo posiadanej wiedzy podejmują zachowania ryzykowne z braku wielu umiejętności niezbędnych w życiu społecznym. Deficyt w zakresie kompetencji społecznych uniemożliwia im budowania głębszych, satysfakcjonujących związków z ludźmi, powoduje ciągłą frustrację. Szukają więc chemicznych lub innych destrukcyjnych podpórek, żeby przetrwać. Zakłada się, że rozwój takich umiejętności umożliwi młodym ludziom zaspokojenie najważniejszych potrzeb w sposób akceptowany społecznie.

**Skuteczność strategii edukacyjnej jest wysoko oceniana**

**3. Strategia alternatyw** (nauczyciele, wychowawcy) - *ich celem jest pomoc w zaspokajaniu ważnych potrzeb* (np. sukcesu, przynależności) oraz osiągnięcia satysfakcji życiowej przez stwarzanie możliwości zaangażowania się w działalność pozytywna (artystyczna, społeczną, sportową itp.). u podstaw tej strategii leży założenie, że wielu ludzi nie ma możliwości zrealizowania swej potrzeby aktywności, podniesienia samooceny poprzez osiągnięcie sukcesów czy też rozwoju zainteresowań. Dotyczy to zwłaszcza dzieci i młodzieży zaniedbanej wychowawczo., działania alternatywne polegają na stwarzaniu alternatyw dla zachowań ryzykownych (coś zamiast picia, ćpania, czy agresji).

**Programy alternatyw organizowane w szkołach, osiedlach, czy gminach stwarzają młodzieży możliwość zaangażowania się w działalność, która daje jej satysfakcję, sprzyja rozwojowi i jest akceptowana społecznie.**

**4. Strategie interwencyjne** (pedagog szkolny, pracownicy PPP, wychowawcy) - *celem tych działań jest pomoc osobom mającym trudności w identyfikowaniu i rozwiązywaniu swoich problemów oraz wspieranie w sytuacjach kryzysowych.* Strategie interwencyjne jako działania głębsze i bardziej zindywidualizowane w zasadzie zastrzeżone są dla poziomu drugiego i trzeciego. Skierowana jest na dzieci i młodzież przeżywające liczne trudności. Program wczesnej interwencji wymaga znacznej indywidualizacji podejścia do problemu.

**Skuteczność tej strategii to: profesjonalizm i odpowiednie cechy osobowości osoby udzielającej pomoc (wiarygodność, zaufanie) oraz pozyskanie i włączenie rodziców. Ponieważ zachowania ryzykowne wiążą się z procesami zachodzącymi w rodzinie, skuteczność pomocy wobec dziecka zależy w znacznym stopniu od zmiany jego sytuacji rodzinnej.**

### **III ZAŁOŻENIA PROGRAMU**

1. określa grupy ryzyka i kieruje oddziaływaniami profilaktycznymi do uczniów znajdujących się w grupach ryzyka
2. buduje pozytywny klimat społeczny w szkole, poprzez:
  - eliminowanie agresywnych zachowań uczniów – ograniczenie zachowań agresywnych
  - wyposażenie uczniów w wiedzę na temat zjawiska przemocy i sposobów jej zapobiegania – przeciwdziałanie przemocy i odrzuceniu w szkole, tworzenie więzi z grupą rówieśniczą

- uświadamianie w zakresie uzyskiwania pomocy przez ofiary przemocy – kącik numerów instytucji pomocowych
3. promuje wśród uczniów zdrowy styl życia – edukacja prozdrowotna
  4. wyposaża uczniów w wiedzę na temat skutków ulegania nałogom – zapewnienie w szkole środowiska wolnego od nałogów
  5. organizuje interesujące formy spędzania wolnego czasu – alternatywne formy spędzania czasu wolnego
  6. organizuje zajęcia skłaniające do przyjmowania przez uczniów postawy akceptującej siebie i innych – rozwijani empatii i poszanowania dla odmienności

#### **IV. ADRESACI PROGRAMU**

Adresatami szkolnego programu profilaktyki Gimnazjum Nr 2 im. Polskich Noblistów w Gostyninie są:

1. uczniowie
2. rodzice i opiekunowie uczniów,
3. nauczyciele.

#### **V. TERMIN REALIZACJI PROGRAMU**

Program będzie realizowany w latach 2011 – 2013

#### **VI. CELE PROFILAKTYKI SZKOLNEJ**

1. Wzajemne poznanie się i budowanie zaufania
2. Tworzenie ciepłej i bezpiecznej atmosfery w szkole
3. Kształtowanie prawidłowych relacji między członkami społeczności szkolnej (uczeń-uczeń, uczeń-nauczyciel, nauczyciel-nauczyciel, nauczyciel-rodzic).
4. Budowanie więzi ze szkołą
5. Poznanie praw ucznia i człowieka.
6. Identyfikacja z obowiązkami ucznia i obywatela.
7. Rozwijanie umiejętności rozpoznawania własnych emocji i panowania nad nimi.
8. Rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych
9. Rozpoznawanie oznak stresu i ćwiczenie umiejętności radzenia sobie z nim
10. Uczenie uczniów pozytywnego myślenia
11. Budowanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości
12. Kształtowanie zachowań prospołecznych u uczniów (empatia, tolerancja)

13. Kształtowanie inteligencji emocjonalnej jako drogi do osiągnięcia sukcesu
14. Kształtowanie umiejętności kulturalnego komunikowania się.
15. Wykształcenie umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów
16. Ograniczenie zachowań agresywnych i przemocy w szkole
17. Nauka i ćwiczenia zachowań asertywnych
18. Wskazanie na szkodliwość używek oraz ukazanie zagrożeń jakie niosą za sobą uzależnienia
19. Propagowanie zdrowego stylu życia
20. Wzbudzanie w uczniach odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych
21. Wskazywanie pożądaných wzorców zachowań
22. Poznanie sposobów oddziaływania reklam na ludzi
23. Opóźnienie wieku inicjacji seksualnej, poprzez uświadomienie różnic między miłością dojrzałą niedojrzałą
24. Podejmowanie przez naszych uczniów odpowiedzialnych decyzji dotyczących dalszego kształcenia
25. Nabywanie umiejętności pomocnych w poszukiwaniu pracy
26. Zaangażowanie rodziców w proces wychowawczy i profilaktyczny szkoły – jako równoprawnych partnerów.
27. Organizowanie różnych form edukacji i pomocy rodzicom

## **VII. SPODZIEWANE EFEKTY PROFILAKTYKI SZKOLNEJ**

1. Stworzenie ciepłej i bezpiecznej atmosfery w szkole
2. Zwiększenie umiejętności wychowawczych nauczycieli poprzez organizowanie szkoleń.
3. Nauczyciel będzie zwracał się do uczniów z życzliwością i szacunkiem
4. Nauczyciel będzie stwarzał możliwości wyrażania swoich opinii przez uczniów i rodziców.
5. Nauczyciel będzie przekazywał odpowiednie wzorce porozumiewania się i rozwiązywania konfliktów.
6. Nauczyciel usprawni przepływ informacji pomiędzy rodzicami a szkołą
7. Nauczyciel określi zasady współpracy wychowawców z rodzicami, w celu rozwiązywania sytuacji problemowych
8. Nauczyciel zorganizuje szkolenia i kursy doskonalące umiejętności wychowawcze

rodziców, w zakresie współodpowiedzialności za wychowanie i utrzymanie bezpieczeństwa w szkole.

9. Wzrost wiedzy na temat przyczyn powstawania zjawisk patologicznych i przeciwdziałanie im
10. Rodzice będą aktywnie uczestniczyć w szkoleniach pedagogicznych oraz w życiu ich dzieci na terenie szkoły
11. Rodzice zrozumieją, że to oni przede wszystkim są odpowiedzialni za wychowanie i rozwój własnych dzieci, a szkoła pomaga i wspiera ich w tym procesie
12. Zmniejszenie na terenie szkoły zjawisk patologicznych (palenie tytoniu, picie alkoholu, wandalizm, kradzieże, stosowanie przemocy itp.)
13. Umiejętne radzenie sobie w sytuacji zetknięcia się z przemocą i uzależnieniami
14. Uczniowie posiadają odpowiednią wiedzę i rozwiną w sobie umiejętności rozpoznawania i radzenia sobie z presją mediów i rówieśników
15. Uczniowie nauczą się rozumieć reklamy i ich wpływ na ludzi
16. Uczniowie nauczą się pozytywnych zachowań oraz właściwego postrzegania i rozumienia ludzi
17. Uczniowie posiadają umiejętność budowania adekwatnej samooceny
18. Uczniowie posiadają umiejętność dobrego komunikowania się i z innymi
19. Uczniowie będą potrafili umiejętnie rozwiązywać swoje konflikty
20. Uczniowie będą umieli dokonywać wartościowych i sensownych wyborów
21. Uczniowie rozwiną w sobie umiejętność wyznaczania celów życiowych i wytrwałość w dążeniu do nich
22. Uczniowie nauczą się rozpoznawać i nazywać własne emocje, będą umiejętnie wyrażać swoje uczucia oraz szanować i identyfikować się z uczuciami innych ludzi
23. Uczniowie będą potrafili odczytać emocje i nastroje innych osób - empatia
24. Uczniowie nauczą się ponosić odpowiedzialność za własne czyny
25. Nastąpi wzrost zainteresowań zajęciami pozalekcyjnymi.
26. Korzystanie przez rodziców ze wsparcia instytucji wspierających szkołę w oddziaływaniach wychowawczych i profilaktycznych (Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, MOPS, KPP, Sąd Wydział Rodzinny i Nieletnich).

## VIII. ZAKRES ODDZIAŁYWAŃ PROFILAKTYCZNYCH - FORMY REALIZACJI

### 1. *Działania informacyjne i interwencyjne adresowane do uczniów*

- zapoznanie z punktami statutu szkoły zakazującymi: opuszczania szkoły podczas zajęć i przerw śródlekcyjnych, noszenia odpowiedniego stroju, używania środków odurzających, stosowania agresji i przemocy – poprzez spotkania wychowawcy, Dyrektora, pedagoga z zespołem klasowym lub podczas indywidualnych spotkań z uczniem.
- zapoznanie z procedurami w sytuacjach ryzykownych zachowań- jw.
- informowanie o społecznych i zdrowotnych skutkach uzależnień – poprzez projekcje filmów edukacyjnych, gazetki klasowe i szkolne, spektakle profilaktyczne - wystawiane przez teatry zajmujące się promocją zdrowego stylu życia i ogólnie profilaktyką, realizowanie programów profilaktycznych (będących w posiadaniu szkoły, jak i zakupionymi przez Urząd Miasta), spotkania ze specjalistami instytucji wspierającymi szkołę w oddziaływaniach wychowawczych i profilaktycznych tj. Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej, Komendy Powiatowej Policji, Rewiru Dzielnicowych, Sądu oraz pracownikami służby zdrowia
- zwalczanie mitów na temat zachowań ryzykownych - poprzez jw.
- promowanie sukcesów młodzieży na forum klasy, szkoły, lokalnego środowiska – np. Festiwal Talentów
- zajęcia adaptacyjno – integracyjne w zespołach klasowych - warsztatowe, gry i zabawy integracyjne z wychowawcą klasy
- spotkania z pedagogiem szkolnym, dzielnicowym, kuratorem sądowym, w celu kształtowaniu postaw opartych na odpowiedzialności za dokonywane wybory i postępowanie – poprzez spotkania grupowe, jak również indywidualne rozmowy.
- w ramach godzin do dyspozycji wychowawcy: zajęcia z wychowawcą klasy, spotkania z pedagogiem szkolnym, przedstawicielami (prelekcje, zajęcia itp.)

### 2. *Działania edukacyjne skierowane do uczniów*

- zajęcia z komunikacji interpersonalnej – ćwiczenie umiejętności nawiązywania kontaktów z innymi ludźmi, rozwiązywania konfliktów, opierania się naciskom

otoczenia

- zajęcia w ćwiczeniu umiejętności radzenia sobie ze stresem
- zajęcia rozwijające inteligencję emocjonalną, która jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania w rolach społecznych
- trening kontroli złości – rozwijający umiejętności rozpoznawania i radzenia sobie ze swoimi emocjami
- trening pewności siebie – program wsparcia dla dzieci – ofiar przemocy rówieśniczej

### **3. *Działania alternatywne adresowane do uczniów***

- praca w organizacjach działających na terenie szkoły oraz w środowisku lokalnym – Samorząd Uczniowski, harcerstwo, wolontariat – które kreują świadomą pracę na rzecz innych, tym samym rozwijają zainteresowania i wzbogacają rozwój osobowości
- w ramach atrakcyjnej oferty zajęć pozalekcyjnych – rozwijanie u uczniów poczucia odpowiedzialności za własne uczenie się, stwarzanie uczniom możliwości rozwijania zdolności
- stwarzanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego
- organizowanie imprez masowych: wycieczki, biwaki szkolne, rajdy, ogniska, kuligi itp.
- inicjowanie działań dla tworzenia warunków dla aktywności uczniów np. imprezy szkolne, środowiskowe, projekty np. „Szkoła bez przemocy”, wolontariat np. opieka nad sierotami w DDZ, „Dziewczynka z zapalkami”
- organizowanie i propagowanie olimpiad, konkursów, zawodów
- organizowanie akcji charytatywnych – ECCO Walkathon, WOŚP, UNICEF itp.
- organizowanie spektakli profilaktycznych

### **4. *Działania adresowane do rodziców***

- monitorowanie potrzeb i oczekiwań wobec systemu wychowawczego – profilaktycznego – ankieta dla rodziców uczniów klas I, zebrania wychowawcy z rodzicami, spotkania Rady Rodziców
- w ramach zebrań z rodzicami - indywidualne rozmowy oraz szkolenia rodziców - prowadzone przez wychowawców, pedagoga szkolnego, lub pracowników

instytucji wspierających szkołę w jej oddziaływaniach wychowawczych – psychoedukacja odpowiadająca na rzeczywiste potrzeby

- zapoznanie ze statutem szkoły, podstawowymi regulaminami, programem wychowawczym i profilaktycznym szkoły – podczas zebrań rodziców oraz dostępne na stronie szkoły.
- umożliwienie aktywnej działalności i zaangażowanie w życie szkoły, dająca możliwość współdecydowania.
- indywidualne spotkania z rodzicami.

#### **5. Działania skierowane do nauczycieli**

- bieżąca aktualizacja wiedzy z zakresu prawa oświatowego
- monitorowanie potrzeb w zakresie doskonalenia umiejętności wychowawczych
- psychoedukacja
- udzielanie wsparcia w sytuacjach kryzysowych i konfliktowych

## **IX. DIAGNOZA ŚRODOWISKA SZKOLNEGO**

Diagnozę środowiska szkolnego można dokonać w oparciu o:

- ankieta dla rodziców
- ankieta dla uczniów
- obserwacja zachowania uczniów
- rozmowy z rodzicami i uczniami
- analiza frekwencji w dziennikach lekcyjnych
- analiza dokumentacji pedagoga
- wywiady z wychowawcami klas, nauczycielami i personelem szkoły

Diagnoza obejmuje:

- problemy młodzieży widoczne na terenie szkoły (przejawiane w zachowaniach uczniów),
- problemy edukacyjne i wychowawcze rejestrowane przez wszystkich pracowników szkoły,
- problemy zgłaszane przez rodziców,
- problemy zgłaszane przez samych uczniów,
- problemy zdrowotne nasilające się i dostrzegane przez pielęgniarkę szkolną

lub lekarza,

- problemy zgłaszane przez współpracujących ze szkołą policjantów, kuratorów sądowych, pracowników MOPS, PCPR

## **X. OBSZARY ZAGROŻEŃ**

Zebrane materiały i obserwacje społeczności uczniowskiej pozwoliły wyłonić następujące obszary zagrożenia:

- problem wagarów i opuszczania pojedynczych godzin oraz spóźnienia
- palenie papierosów
- wulgaryzmy
- spożywanie alkoholu przez młodzież naszego gimnazjum
- przemoc – wyśmiewanie, odrzucenie, plotkowanie, popychanie itp.
- agresja nastolatków (drobne bójki)
- cyberprzemoc
- łatwa dostępność do substancji zmieniających świadomość (narkotyki, leki psychotropowe i inne)
- wandalizm

## **XI. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ W OBSZARACH ZAGROŻEŃ**

### **I NIE TYLKO**

Szkolny Program Profilaktyk przeznaczony jest dla uczniów klas I – III, w których realizowane są poniższe bloki tematyczne, w oparciu o dostępne w szkole (biblioteka szkolna, gabinet pedagoga szkolnego) lub przygotowywane przez wychowawców scenariusze zajęć i programy profilaktyczne (zawarte w bibliografii).

*1. Zawsze w **klasach I** prowadzone będą następujące **bloki tematyczne**:*

- **Wzajemne poznanie się i integracja zespołu klasowego**
- **Budowanie zaufania w relacjach szkolnych**
- **Konflikty i sposoby ich konstruktywnego rozwiązywania**

*2. W **klasach II** prowadzone będą następujące **bloki tematyczne**:*

- **Emocje i uczucia - jak sobie z nimi radzić**
- **Umiejętności prospołeczne – tolerancja, empatia**
- **Komunikacja interpersonalna – jak komunikować się z innymi**

3. Zawsze w klasach III prowadzone będą następujące bloki tematyczne:
- **Sposoby radzenia sobie w sytuacjach stresowych**
  - **Asertywność**
  - **Podjęcie decyzji o mojej przyszłości – preorientacja zawodowa**
    - zajęcia dla uczniów klas III z doradcą zawodowym z PPP nt „**Kim będę nim wybiorę zawód**” oraz „**Jak radzić sobie w sytuacjach stresu**”
    - spotkania z dyrektorami szkół średnich
    - dni otwarte w szkołach ponadgimnazjalnych
4. Ponadto w klasach I – III – w zależności od potrzeb zespołu klasowego – przeprowadzenie następujących bloków tematycznych:
- Mogą być wykorzystywane **bloki tematyczne z klas I – III np. konflikty i sposoby ich konstruktywnego rozwiązywania – elastyczność programu**
  - **Budowanie hierarchii wartości**
  - **Sekty i ich wpływ na życie młodego człowieka – poruszenie problemu subkultur młodzieżowych**
  - **Wpływ reklam na ludzi – massmedia**
  - **Przyjaźń, miłość, seks**
  - **Rozwój duchowy i emocjonalny** - budowanie wrażliwości na krzywdę innych, kształtowanie postaw prospołecznych wobec osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych, rozwijanie umiejętności odróżniania dobra od zła, poszanowanie życia, prawdy, wolności, dobra, piękna
  - **Moja postawa wobec HIV/AIDS**
  - **Wychowanie prozdrowotne** – przestrzeganie **zasad higieny zdrowia** psychicznego i fizycznego, znajomość **zasad zdrowego odżywiania**, kształtowanie sprawności fizycznej, choroby wieku dojrzewania – **anoreksja i bulimia**.
  - **Przemoc** – przyczyny powstawania zjawiska przemocy, rodzaje przemocy, przemoc a agresja, ofiara i sprawca przemocy, przemoc wśród uczniów, przemoc domowa, jak radzić sobie z zachowaniami agresywnymi, gdzie szukać pomocy
  - **Uzależnienia** – poznanie mechanizmu uzależnienia i współuzależnienia,

przyczyny powstawania uzależnień, pogłębianie wiedzy na temat środków uzależniających i zagrożeń z nimi związanych – konsekwencje natychmiastowe i odroczone używania środków psychoaktywnych, odkłamanie stereotypowych zachowań i mitów alkoholowych oraz narkotykowych, ukazywanie atrakcyjnego aspektu zdrowego stylu życia:

- **papierosy**
- **alkohol**
- **narkotyki**
- **dopalacze**

5. Opuszczanie pojedynczych lekcji, wagary – „Program poprawy absencji”-  
(załącznik nr 1)

6. Palenie papierosów oraz sięganie po inne substancje psychoaktywne – profilaktyka uzależnień.

- gromadzenie i udostępnienie materiałów na temat profilaktyki uzależnień,
- realizacja programów profilaktycznych dotyczących uzależnień od alkoholu oraz narkotyków w ramach godzin do dyspozycji wychowawcy: „**Stop narkotykom**”, „**Nie piję**”, „**Nie biorę**” oraz „**Dlaczego STOP NARKOTYKOM**”
- prowadzenie godzin wychowawczych zgodnie z opracowanym scenariuszem zajęć - *Smolne szaleństwo*”
- pogadanka tematyczna dotycząca skutków palenia oraz wpływu tytoniu na organizm nastolatka
- podejmowanie tematu uzależnień w ramach zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów oraz spotkań z wychowawcą
- uczestniczenie młodzieży w spektaklach profilaktycznych organizowanych w szkole i poza szkołą
- filmy i audycje telewizyjne,
- gazetki informacyjne w klasach i na korytarzach,
- obserwowanie uczniów podczas przerw śródlekcyjnych, zajęć dydaktycznych, pozalekcyjnych oraz podczas wycieczek i imprez szkolnych
- zakaz przebywania na terenie szkoły osób obcych,

- kontrolowanie terenu szkolnego np. korytarze, ubikacje, boisko szkolne
- współpraca ze Strażą Miejską oraz KPP
- przekazywanie informacji rodzicom
- stosowanie kar zgodnych ze Statutem Szkoły
- zorganizowanie na terenie szkoły następujących dni:
  - 17 listopada – **DZIEŃ BEZ PAPIEROSA**
  - 31 maja – **ŚWIATOWY DZIEŃ BEZ TYTONIU**
- happening „**DAWKA ADRENALINY NA TRZEŻWO**” – wrzesień 2011
- udział w kampanii „**ZACHOWAJ TRZEŻWY UMYŚL**” – jest to ogólnopolska akcja podejmująca problem profilaktyki uzależnień. Jednym z jej najważniejszych celów jest promowanie konstruktywnych postaw, zdrowego stylu życia oraz atrakcyjnych dla dzieci i młodzieży zachowań prospołecznych jako alternatywy wobec wielu patologii, szczególnie picia alkoholu, zażywania narkotyków oraz stosowania przemocy.
- ryzykowne zachowania powodujące zagrożenia wirusem HIV,
  - 1 grudnia **ŚWIATOWY DZIEŃ AIDS**,
- poruszanie tematyki wczesnej inicjacji seksualnej (podnoszenie poziomu świadomości) – w ramach zajęć WDŻ
- zagrożenia wynikające z korzystania z sieci Internet oraz uzależnienie od komputera

**W przypadku zachowań patologicznych – palenia papierosów, spożywanie alkoholu, bądź przebywanie pod wpływem alkoholu lub innych substancji odurzających na terenie szkoły postępować według poniższych procedur:**

### **1. PALENIE PAPIEROSÓW**

1. Poinformowanie wychowawcy klasy o fakcie palenia papierosów przez ucznia
2. Interwencja wychowawcy
  - rozmowa z uczniem- uświadomienie uczniowi , że wybrał najgorszy sposób radzenia sobie z problemami,
  - powiadomienie rodziców,
  - zastosowanie kary regulaminowej ( - 10 pkt.)
  - zlecenie uczniowi przygotowanie materiałów o szkodliwości palenia oraz

zaprezentowanie ich na forum klasy podczas lekcji wychowawczej lub podczas lekcji biologii,

- nakaz posprzątania miejsca gdzie palone były papierosy,

3. Interwencja pedagoga szkolnego na wniosek wychowawcy w sytuacji powtarzającej się – włącznie z podjęciem decyzji o udzielenie „**Nagany wychowawcy klasy**” z uwzględnieniem konsekwencji.

4. Informacja i interwencja dyrektora szkoły w przypadku uporczywie powtarzającej się sytuacji – włącznie z podjęciem decyzji o udzielenie „**Nagany Dyrektora Szkoły**” z uwzględnieniem konsekwencji.

## **2. PICIE LUB PRZEBYWANIE W SZKOLE PO SPOŻYCIU ALKOHOLU**

1. Przekazanie informacji dyrektorowi, wychowawcy, pedagogowi szkolnemu o fakcie picia alkoholu bądź podejrzenia, że uczeń jest pod wpływem alkoholu.

2. Przekazanie ucznia pod opiekę:

- pielęgniarki szkolnej,
- dyrektora
- pedagoga szkolnego

3. Zawiadomienie rodziców (opiekunów prawnych) o sytuacji i konieczności osobistego odbioru dziecka ze szkoły.

4. Kontrola poziomu spożycia alkoholu przez policję w obecności rodzica i pracownika szkoły (pielęgniarki, dyrektora, pedagoga szkolnego)

5. Zobowiązanie rodzica i ucznia do poprawnego zachowania i nie dopuszczenia do powtórzenia się podobnej sytuacji,

6. Uczeń objęty zostaje opieką pedagoga szkolnego, który wraz z wychowawcą wspiera również rodziców w oddziaływaniach pedagogicznych zmierzających do niespożywania przez dziecko alkoholu

7. Przygotowanie przez ucznia lekcji wychowawczej na temat szkodliwości alkoholu.

8. Zastosowanie wobec ucznia kary porządkowej (- 50 pkt.) oraz udzielanie „**Nagany Dyrektora Szkoły**” z uwzględnieniem konsekwencji.

9. Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji (*specjalisty ds. nieletnich*) lub sądu rodzinnego.

10. Spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie z art. 43<sup>1</sup> ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

### **3. SPOŻYWANIE LUB PRZEBYWANIE W SZKOLE PO SPOŻYCIU ŚRODKÓW ODURZAJĄCYCH**

1. Przekazanie informacji dyrektorowi, wychowawcy, pedagogowi szkolnemu o fakcie spożywania przez ucznia lub podejrzenia, że uczeń jest pod wpływem środków odurzających. W przypadku posiadania przez ucznia środków odurzających również natychmiastowe zawiadomienie policji.

2. Przekazanie ucznia pod opiekę:

- pielęgniarki szkolnej,
- dyrektora
- pedagoga szkolnego

3. Zawiadomienie rodziców (opiekunów prawnych) o sytuacji i konieczności osobistego odbioru dziecka ze szkoły.

4. Poinformowanie rodziców o konieczności przeprowadzenia testu na środki odurzające dostępne w aptece, ewentualnie przeprowadzenie badania w laboratorium analitycznym w Szpitalu – Zalesie.

5. Zobowiązanie rodzica i ucznia do poprawnego zachowania i nie dopuszczenia do powtórzenia się podobnej sytuacji,

6. Uczeń objęty zostaje opieką pedagoga szkolnego, który wraz z wychowawcą wspiera również rodziców w oddziaływaniach pedagogicznych zmierzających do niespożywania przez dziecko środków odurzających. W przypadku podejrzenia ucznia o uzależnienie od środków odurzających, udzielenie rodzicom pomocy i skierowanie do odpowiednich instytucji pomocowych

7. Przygotowanie przez ucznia lekcji wychowawczej na temat szkodliwości zażywania środków odurzających.

8. Zastosowanie wobec ucznia kary porządkowej (- 50 pkt.) oraz udzielanie „**Nagany Dyrektora Szkoły**” z uwzględnieniem konsekwencji.

9. Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji (*specjalisty ds. nieletnich*) lub sądu rodzinnego.

10. Spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie z art. 43<sup>1</sup> ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

W sytuacji powtarzającej się szkoła informuje o powyższym Sąd - Wydział Rodzinny i Nieletnich

**4. W PRZYPADKU, GDY NAUCZYCIEL ZNAJDUJE NA TERENIE SZKOŁY SUBSTANCJE PRZYPOMINAJĄCA WYGLĄDEM NARKOTYK POWINIEN PODJAĆ NASTĘPUJĄCE KROKI:**

1. Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.

2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły i wzywa policję.

**5. W PRZYPADKU, GDY NAUCZYCIEL PODEJRZEWA, ŻE UCZEŃ POSIADA PRZY SOBIE SUBSTANCJE PRZYPOMINAJĄCĄ NARKOTYK, POWINIEN PODJAĆ NASTĘPUJĄCE KROKI:**

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.

2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.

3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.

4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki

policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

#### **UWAGA:**

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii - w Polsce karalne jest::

- posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych;
- wprowadzanie do obrotu środków odurzających;
- udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia;
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających.

*Każde z wymienionych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat.*

*Z przestępstwem mamy do czynienia, jeżeli któryś z wymienionych czynów popełni uczeń, po ukończeniu 17 lat. W takiej sytuacji mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego.*

#### **JEŻELI PRZESTĘPSTWO MA MIEJSCE NA TERENIE SZKOŁY, NALEŻY WEZWAĆ POLICJĘ.**

##### **7. Profilaktyka agresji i przemocy w szkole**

- przeprowadzenie spotkań z przedstawicielami **KPP** w ramach godzin do dyspozycji wychowawcy nt. „**Przemoc rówieśnicza, konsekwencje prawne i odpowiedzialność karna**”
  - przeprowadzenie zajęć dla uczniów klas I – przez pracowników **PPP** nt agresji oraz konstruktywnego rozwiązywania konfliktów
  - lekcje wychowawcze według posiadanych scenariuszy zajęć, na temat:
    - wzmocnienia poczucia własnej wartości
    - zaufania społecznego
    - rozpoznawania elementów wywołujących w nas złość i agresję
    - przyczyny powstawania zjawiska przemocy,
    - rodzajów przemocy,
    - dostrzegania i wyrażania agresywnych odczuć
    - sposobów radzenia sobie z agresją i przemocą rówieśników

- nawiązywaniu nieagresywnych kontaktów
- konstruktywnego radzenia sobie ze złością
- jak radzić sobie z zachowaniami agresywnymi, gdzie szukać pomocy
- możliwość przeprowadzenia zajęć z zespołem klasowym według programów: „*Saper – jak rozminować agresję*” oraz „*Porozumienie bez przemocy – o języku serca*”
  - „Program zastępowania agresji” – trening ART. – współpraca z PPP
  - trening umiejętności prospołecznych,
  - trening kontroli złości,
  - trening wnioskowania moralnego,
  - udział w akcji „**SZKOŁA BEZ PRZEMOCY**”
  - organizacja imprez szkolnych np. Dnia Dziecka, dyskotek szkolnych wolnych od agresji słownej i fizycznej,
    - wykorzystanie elementów motywacji w systemie oceniania,
    - nagradzanie uczniów za rzeczywiste osiągnięcia i umiejętności,
    - spektakle profilaktyczno – wychowawcze – poruszające problem przemocy,
    - gazetki informacyjne w klasach oraz na korytarzach szkolnych

**Podjęmowanie działań interwencyjnych w celu zapobiegania występowaniu zachowaniom agresywnym oraz szybkie reagowanie w przypadku ich wystąpienia - postępować według poniższych procedur:**

### **1. INTERWENCJA PEDAGOGICZNA W SYTUACJI PRZEMOCY**

#### **Zasady reagowania na przemoc:**

1. Reagujemy na każdą sytuację związaną z przemocą! (brakiem reakcji komunikujemy uczniom, że mają prawo używać przemocy).
2. Reagujemy przekazując równocześnie troskę o ucznia (dotyczy to zarówno ofiary jak i agresora). Nie potępiamy ucznia, ale wskazujemy na zachowania, których nie aprobujemy, wyrażając swoją niezgodę na stosowanie przemocy.
3. Współdziałamy z innymi nauczycielami i udzielamy sobie nawzajem wsparcia.

### **Zasady rozmowy ze sprawcą przemocy:**

1. Nauczyciel jasno określa cel rozmowy. Cel wyznacza kierunek rozmowy, należy o nim stale pamiętać i ucinąć pojawiający się przy takich okazjach, chęć „zaistnienia” kilku innych zwykłych spraw.
2. Nauczyciel powinien opisać zachowanie ucznia, które jest powodem rozmowy.
3. Nauczyciel powinien powiadomić ucznia, że chce mu pomóc, że chodzi o to, aby zaradzić w szkole sytuacjom przemocy.
4. Sprawca musi otrzymać od nauczyciela jasny i jednoznaczny komunikat: „w tej klasie (szkole) nie akceptujemy przemocy i będziemy pilnować, żebyś tego nie robił. Nie wolno ci używać przemocy.”
5. Rozmowa ma być dialogiem a nie przemówieniem do sprawcy. Należy dać uczniowi szansę wypowiedzenia się, wysłuchać uważnie.
6. Miejscem rozmów nie może być korytarz ani pokój nauczycielski, lecz pomieszczenie zapewniające spokój i brak udziału świadków.
7. Rozmowy powinny odbywać się systematycznie, dopóki istnieje problem.
8. Należy ustalić hierarchię rozmów. Na kolejnych etapach powinny być angażowane dodatkowe osoby (pedagog, rodzice, dyrektor); Dajemy wtedy uczniowi szansę rozwiązania problemu na niższych poziomach.
9. Rozmowa ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku podpisania przez niego kontraktu w sprawie zmiany nieakceptowanych w społeczności szkolnej zachowań.
10. Sprawca musi zostać poinformowany o sankcjach, jakie zostaną zastosowane w przypadku stosowania przemocy wobec innych (w zgodzie z przepisami statutu).

### **Rozmowy z rodzicami sprawców przemocy**

Należy odbyć rozmowy z rodzicami dziecka używającego przemocy, jeśli tylko jest to możliwe. Celem takiej rozmowy jest nie tylko przekazanie informacji o zachowaniu ucznia, ale także pozyskanie rodziców do współpracy.

Ogólne zasady prowadzenia rozmowy są podobne do zasad obowiązujących podczas rozmów ze sprawcami:

- opisujemy zachowanie ucznia,
- komunikujemy, że chcemy mu pomóc,
- wysłuchujemy tego, co rodzice mają do powiedzenia - nie oskarżamy,
- informujemy, że szkoła nie zgadza się na używanie przemocy wobec innych uczniów i oczekujemy w tym zakresie współdziałania.

Jeśli rodzic jest bezradny wobec zachowań dziecka, nauczyciel powinien wskazać mu miejsce gdzie może uzyskać pomoc

### **Zasady udzielania pomocy osobie poszkodowanej**

W sytuacji przemocy podejmujemy interwencję nie tylko wobec agresorów, ale również okazujemy zainteresowanie, udzielamy wsparcia, a także dodajemy odwagi do stawiania czoła problemom „ofiaram” przemocy.

W przypadku, gdy „ofiary” przemocy są niechętnie jakimkolwiek rozmowom o swojej sytuacji (lęk przed zemstą sprawców, nieśmiałość, zbyt trudny temat, małe zaufanie do nauczyciela) w żadnym wypadku nie należy zmuszać ucznia do mówienia - trzeba uzbroić się w cierpliwość i próbować różnych sposobów porozumienia się, wystrzegając się barier komunikacyjnych (krytykowanie, obrażanie, moralizowanie, zadawanie licznych pytań, doradzanie, pocieszanie itp.).

Rodzice ofiar przemocy powinni być poinformowani o sytuacji dziecka w szkole (ogólne zasady rozmowy są podobne do zasad rozmów ze sprawcami i ich rodzicami). Nauczyciel może zaproponować rodzicom różne sposoby rozwiązywania tego problemu a także podać wskazówki postępowania z dzieckiem.

## **2. UDZIAŁ UCZNIÓW W BÓJKACH**

1. Interwencja bezpośrednia:

- rozdzielenie bijących się,
- udzielenie pomocy medycznej poszkodowanym (jeśli jest taka potrzeba)

2. Poinformowanie o zdarzeniu dyrektora i pedagoga szkolnego

3. Poinformowanie o zdarzeniu wychowawcy klasy:

4. Interwencja wychowawcy:

- dokonuje wpisu do zeszytu uwag klasy.

5. Interwencja wychowawcy (w razie konieczności przy pomocy pedagoga szkolnego):

- rozmowa wychowawcy z uczniami – ustalenie powodu bójki,
- wysłuchanie wszystkich osób biorących udział w bójce, a także świadków zdarzenia,
- skierowanie uczestników bójki do pedagoga szkolnego w celu znalezienia przyczyn takich zachowań,
- doprowadzenie do konfrontacji i pogodzenia się uczniów w gabinecie pedagoga szkolnego
- poinformowanie o wydarzeniu rodziców biorących udział w bójce,

6. Ustalenie i udzielenie uczniom kar regulaminowych dla uczestników w porozumieniu z rodzicami, pedagogiem i dyrektorem.
7. Rozmowa wychowawcy, pedagoga szkolnego, rodzica i ucznia – uczestnika bójki – zobowiązanie do poprawy swojego zachowania.
8. W klasach , gdzie wystąpił problem agresji fizycznej, przeprowadzenie zajęć na temat:
  - radzenia sobie z agresją,
  - dlaczego przyzwalamy na agresję – syndrom świadka.
9. Udzielenie uczniom kar regulaminowych

### **3. UŻYWANIE WULGARYZMÓW WOBEC RÓWIEŚNIKÓW, AGRESJA SŁOWNA**

1. Przekazanie informacji wychowawcy klasy o zaistniałym zdarzeniu,
2. Rozmowa wychowawcy z uczestnikami zajęcia, określenie przyczyn i skutków,
3. Powiadomienie rodziców o zaistniałej sytuacji,
4. Zastosowanie kar regulaminowych,
5. Rozmowa wychowawcy z uczniem, jego rodzicem, w obecności pedagoga szkolnego – zobowiązanie rodzica i ucznia agresywnego do poprawnego zachowania
6. Przeproszenie się uczestników zajęcia.
7. Przygotowanie przez ucznia lekcji wychowawczej nt. kultury języka itp.

### **8. Profilaktyka w zakresie bezpiecznych warunków nauki**

- lekcje przedmiotowe zapoznające z regulaminami pracowni przedmiotowych, sali gimnastycznej, itp.,
- lekcje wychowawcze na temat:
  - rozpoznawania i odczytywania znaków powszechnej informacji i BHP znajdujących się w szkole,
  - poznania drogi ewakuacyjnej na terenie szkoły,
  - zasad udzielania pierwszej pomocy nagłych wypadkach,
  - zasad bezpiecznego użytkowania sprzętu elektrycznego,
- dyżury na przerwach międzylekcyjnych.
- monitoring wizyjny mający na celu zapewnienie większego bezpieczeństwa uczniom, a także pracownikom i wszystkim pozostałym osobom przebywającym na terenie szkoły,

## **1. PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJI CZYNU**

### **KARALNEGO/PRZESTĘPSTWA (KRADZIEŻ, WYMUSZENIA, ROZBÓJ)**

1. W razie stwierdzenia popełnienia przez ucznia czynu karalnego zostają wezwani do szkoły rodzice zarówno sprawcy jak i ofiary oraz zostaje powiadomiona Policja
2. Ponadto zostaje sporządzona notatka informująca Sąd - Wydział Rodzinny i Nieletnich.
3. Uczeń otrzymuje kare regulaminową oraz naganę Dyrektora, co jest równoznaczne z zawieszeniem w prawach ucznia.
4. Ponadto uczeń zostaje objęty opieką pedagoga szkolnego, który wraz z wychowawcą zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś do bezwzględnego zwiększenia nadzoru nad dzieckiem.

## **2. PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJI AKTU WANDALIZMU**

1. W przypadku stwierdzonych aktów wandalizmu do szkoły zostają wezwani rodzice ucznia, w celu poinformowania ich o zachowaniu dziecka.
2. Szkoła może zaproponować rodzicom pokrycie kosztów naprawy zniszczonego sprzętu lub naprawę we własnym zakresie. Jeżeli rodzic nie wyrazi na to zgody, to w zależności od wartości poniesionych strat sprawa może zostać przekazana do Sądu, gdzie w myśl art. 7 & 1 (ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich) Sąd Rodzinny może „zobowiązać rodziców lub opiekunów do naprawienia w całości lub części szkody wyrządzonej przez małoletniego”.
3. Uczeń otrzymuje karę zgodnie ze Statutem Szkoły, współmierną do wyrządzonej szkody.
4. Ponadto uczeń zostaje objęty opieką pedagoga szkolnego, który wraz z wychowawcą zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś do bezwzględnego zwiększenia nadzoru nad dzieckiem.

## **9. Profilaktyka bezpiecznej drogi do szkoły**

- lekcje wychowawcze na temat:
  - zapoznania uczniów z podstawowymi zasadami ruchu drogowego,
  - uświadomienia uczniom potrzeby uczenia się znaków i przepisów ruchu drogowego oraz konieczności ich przestrzegania w celu zadbania o swoje bezpieczeństwo na drodze,
  - wyrobienie nawyku bezpiecznego poruszania się po drogach i ulicach,

- dostarczenie uczniom wiedzy na temat zagrożeń związanych z poruszaniem się uczniów w drodze do i ze szkoły, w autobusie, rowerem, motorynką,
- przypomnieć potrzebę noszenia kasku ochronnego przez rowerzystę.
- realizacja zagadnień z wychowania komunikacyjnego podczas zajęć techniki,
- przygotowanie uczniów do uzyskania karty motorowerowej.
- spotkanie uczniów klas I z policjantem z sekcji dzielnicowych i specjalistą ds. nieletnich w ramach akcji „Bezpieczna droga do szkoły i do domu”.

### **10. Profilaktyka zdrowego stylu życia i odżywiania się**

- pogadanki na lekcjach wychowania fizycznego oraz godzin do dyspozycji wychowawcy dot. zdrowego stylu odżywiania się oraz zaburzeń odżywiania: anoreksja i bulimia
- wdrożenie elementów ćwiczeń fizycznych i ich wpływu na wygląd zewnętrzny i samopoczucie psychiczne
- wdrożenie programów edukacyjnych:
  - „Trzymaj formę”
  - „Uwierz w siebie”
- przeprowadzenie wśród uczennic klas II – III kampanii edukacyjnej pt. „**Od dziewczynki do kobiety**„ firmy **Johnson & Johnson**
- znam sposoby higieny swojego ciała i umysłu: - wyjaśnienie pojęć, - sposoby dbania o czystość ciała, włosów, paznokci i zębów, - środki czystości, - rytmy dobowe i biorytmy, - zdrowie fizyczne i psychiczne – pogadanka na Gddw oraz w ramach spotkań z pielęgniarką szkolną
- wiem, że ubiór świadczy o mnie: - bielizna dzienna i nocna, - odzież letnia i zimowa, - estetyka ubioru, - estetyczny strój ucznia.

### **11. Procedury postępowania w sytuacjach kryzysu emocjonalnego oraz podjęcia prób samobójczych (załącznik nr 2)**

### **12. INNE – szkoła przyjazna i otwarta**

- **ECCO Walkathon** – Spacer Ludzi Dobrej Woli
- **UNICEF** – Pomagamy dzieciom w Afryce

- Wolontariat na rzecz fundacji „*Dziewczynka z zapalkami*” –
- **Festiwal Talentów**
- **WOŚP** na terenie naszego gimnazjum oraz miasta
- **Ś i O** – Świadomość i Odpowiedzialność - akcja profilaktyczna pod patronatem KPP w Gostyninie, która angażuje młodych ludzi w dziedzinę bezpieczeństwa
- Wspomagamy lokalne akcje charytatywne
- Korzystanie z atrakcyjnych ofert edukacyjnych i profilaktycznych

## **XII. EWALUACJA**

1. Ankiety
2. Obserwacje
3. Rozmowy (indywidualne i grupowe)

## **XIII. PODSUMOWANIE**

Psychoprofilaktyka jest dziedziną młodą i ciągle uczymy się na błędach. Pomimo stałego powiększania się zasobu wiedzy na temat ludzkich zachowań nadal w tej dziedzinie jest więcej pytań niż odpowiedzi. Programy profilaktyki mają charakter eksperymentatorów, które podejmuje się na żywych, podatnych na oddziaływania zewnętrzne młodych ludziach. Dlatego konieczne jest zachowanie daleko posuniętej ostrożności, w myśl zasady Hipokratesa: **PO PIERWSZE - NIE SZKODZIĆ!**

**Program winien być cyklicznie odnawialny, należy prowadzić jego ewaluację.**

**Program profilaktyki szkolnej dla Gimnazjum nr 2 ma charakter otwarty.**

## **XIV. BIBLIOGRAFIA – MATERIAŁY DO WYKORYSTANIA**

1. Chomczyńska – Miliszkiewicz M, Pankowska D, Polubić szkołę, Wydawnictwa szkolne i pedagogiczne Spółka Akcyjna, Warszawa 1995
2. Grodowska M., Kowalska M, Wychowawczy program profilaktyczny, Rubikon, Kraków 2003.

3. Gwizdek B, Sołtys E, Gimnazjalny projekt profilaktyczno wychowawczy, WS i P, Warszawa 2002.
4. Holler J, Porozumienie bez przemocy. Ćwiczenia, Jacek Sanatorski & Co Agencja Wydawnicza, Warszawa 2001
5. Knez R, Słonina W, Poznaję - wybieram. Programy integracyjno -profilaktyczne dla uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, Rubikon, Kraków 2003.
6. Kosińska E, Mądrze i skutecznie. Zasady konstruowania szkolnego programu profilaktyki, Rubikon, Kraków 2002.
7. Kosińska E, Zachara B, Profilaktyka pierwszorzędowa. Scenariusze zajęć z uczniami gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, Rubikon, Kraków 2003.
8. McGinnis E, Goldstein A.P., Kształtowanie młodego człowieka, Katolicka Fundacja Pomocy Osobom Uzależnionym i Dzieciom KARAN, Warszawa 2001
9. McGinnis E, Goldstein A.P., Kształtowanie umiejętności ucznia, Katolicka Fundacja Pomocy Osobom Uzależnionym i Dzieciom KARAN, Warszawa 2001
10. Paziowie B, G, Szkoła, która ochrania. Szkolny program profilaktyki, Rubikon, Kraków 2002.
11. Rosenberg Marshall B, Porozumienie bez przemocy
12. Rylke H, Pokolenie zmian. Czego boją się dorośli, WS i P, Warszawa 1999
- 13.,
- 14., Strycharska – Gać B, Za szkolnym progiem. WS i P, Warszawa 2005
15. Szymańska Joanna. Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej profilaktyki, CMPP- P, Warszawa 2002
16. Wojcieszek K, Wygrać życie. Szkolny Program profilaktyki, Rubikon, Kraków 2002
17. „Jak żyć z ludźmi” – program profilaktyczny
18. „Trudne sytuacje” oraz „Poradnik wychowawcy” – segregatory ze scenariuszami zajęć firmy RAABE

## (ZAŁĄCZNIK NR 2)

### I. PROCEDURY POSTĘPOWANIA Z UCZNIEM POZOSTAJĄCYM W SYTUACJI KRYZYSOWEJ

Okres dojrzewania charakteryzuje się buntem, poszukiwaniem autonomii, jest to czas wielkiej próby i trudnych pytań. Już sam stan osiągnięcia fizycznej i psychicznej dojrzałości jest dla młodego człowieka trudnym życiowym doświadczeniem, często wspaniałym i twórczym, jednak niekiedy traumatycznym, pełnym stresów i problemów.

Trudne do wytrzymania napięcie emocjonalne spowodowane jest wahaniami nastroju, zachowaniami agresywnymi, stanami depresyjnymi. Pomocna dla młodego człowieka w takim okresie jest akceptacja ze strony innych, oparcie, możliwość odwołania się do pozytywnych wzorców. Nastolatek musi nauczyć się, w jaki sposób i niezagrażający nikomu oraz społecznie akceptowany radzić sobie w trudnych sytuacjach oraz zredukować napięcie emocjonalne. Wobec poczucia braku akceptacji, niekiedy opuszczenia i osamotnienia, znając głównie negatywne wzorce zachowań, bardzo łatwo może sięgnąć po destrukcyjne sposoby radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.

Szczególny obowiązek reagowania na niepokojące sygnały i zachowania u dzieci i młodzieży spoczywa na nauczycielach, wychowawcach i pedagogach szkolnych.

Bardzo ważne jest, aby potrafili oni rozróżnić stan naturalnego chaosu, towarzyszącego młodym ludziom w trudnym okresie dojrzewania od chaosu stanowiącego zagrożenie dla ich życia i zdrowia. Łatwo jest bowiem zbagatelizować poważne zagrożenie, tłumacząc je „trudnym okresem dojrzewania i buntu”. Możliwe jest, że młody człowiek nie jest w stanie uporać się z codziennymi zmartwieniami i kłopotami za pomocą prostych metod i porad. Będąc w takim stanie, często pojawia się ostry kryzys, który ogarnia cały świat dojrzewającego człowieka i nasila jego stres do poziomu krytycznego.

***Konsekwencją takiego stanu może być podjęcie próby samobójczej.***

#### **1. „Zbuduj pomiędzy wami most”.**

Bądź stanowczy, mów tonem życzliwym, spokojnym. Dostarczaj wzmocnienia pozytywnego za okazanie rozsądku i szukanie pomocy. Pokaż, że ta osoba jest dla Ciebie ważna, że jej problem Cię obchodzi. Zapewnij wsparcie emocjonalne.

#### **2. „Otwórz drzwi i słuchaj”.**

Pomóż tej osobie zacząć mówić, a wtedy słuchaj. Postaraj się zrozumieć problemy, które kryją się za wypowiedzianymi przez nią słowami.

### **3. „Oceń rzeczywistość”**

Oceń, na ile są poważne zamiary targnięcia się na własne życie. Czy istnieje konkretny plan, czy jest to tylko powracająca myśl o samobójstwie? Jeśli jest to konieczne, to skieruj zagrożonego po pomoc do odpowiednich osób. *Nie możesz obiecać dochować tajemnicy, gdyż może to kosztować ludzkie życie.*

### **4. „Oceń natężenie”.**

Oceń, czy ta osoba ma poważne myśli samobójcze, czy jest tylko bardzo wzburzona. Jak silne są emocje w tej danej chwili?

### **5. „Traktuj rozmówcę poważnie”.**

Nie lekceważ ani nie umniejszaj znaczenia słów tej osoby. Pod pozornym spokojem może kryć się ogromne poczucie rozpacz. Zaufaj swoim podejrzeniom, że twój podopieczny może myśleć o samozniszczeniu.

### **6. „Zadaj właściwe pytania”.**

Jeśli rozmówca ma myśli samobójcze, nie bój się o nie pytać. Samo „wyłożenie kart na stół” i przystąpienie do rozprawy z problemem może mieć wartość terapeutyczną.

### **7. „Znajdź i zmobilizuj systemy oparcia”.**

Oceń, czy rozmówca ma w sobie siły, które mogą być dla niego oparciem w pokonywaniu kryzysu. Dowiedz się, kto jest najważniejszą osobą w jego życiu (mającą największy wpływ na jego życie), czy można skontaktować się z nią, czy będzie pomocna, czy zachowa się wrogo.

### **8. „Podejmij działania”.**

Zrób coś konkretnego i namacalnego, daj osobie zagrożonej coś, czego będzie mogła się uchwycić. Skoncentruj się na najważniejszej sprawie i zastosuj metody pozytywnego opanowania problemu. Ustal hierarchię problemów i zaplanuj działanie. Skłoń rozmówcę do podjęcia decyzji, by zrobił coś konstruktywnego w celu zmiany swojej sytuacji. Jeśli to potrzebne, podejmij inicjatywę i bądź stanowczy.

Na ile i kiedy to tylko będzie możliwe, odsuń osobę zagrożoną od jej głównych środków samozniszczenia.

### **9. „Utrzymaj cel”.**

Kryzys niekoniecznie można uznać za miniony tylko dlatego, że osoba twierdzi, iż nie ma już złych zamiarów. Konieczne jest dalsze postępowanie. Trzeba upewnić się, że nie ma zagrożenia.

### **10. „Przełącz pałeczkę”**

Zapewnij „wyspy oparcia” wokół zagrożonej osoby. Włącz w to najwięcej pozytywnie nastawionych życzliwych osób, w tym specjalistów. Zawsze dbaj o to, by osoba zagrożona była ciągle otoczona pomocą i wsparciem.

*Jeżeli nie jesteś w stanie przeprowadzić rozmowy z uczniem w sytuacji kryzysu emocjonalnego – przełącz sprawę pedagogowi szkolnemu.*

**CZYNNIKI ŚWIADCZĄCE O TYM,  
ŻE UCZEŃ MOŻE PODJĄĆ PRÓBĘ SAMOBÓJCZĄ  
– LISTA SPRAWDZAJĄCA -**

Osoby rozważające możliwość popełnienia samobójstwa rzadko komunikują wprost, że taką ewentualność biorą pod uwagę. Jednak większość z nich komunikuje to światu w inny sposób. Często są to delikatne wskazówki, aluzje, zmiany w sposobie codziennego funkcjonowania. Nasza wrażliwość na odbieranie tego typu subtelnych sygnałów może wpłynąć na zaniechanie próby samobójczej.

Nigdy nie należy lekceważyć żadnych sygnałów, świadczących o chęci popełnienia samobójstwa. Nawet jeśli groźby takie wydają się nam jedynie próbą zwrócenia na siebie uwagi, lepiej na nie reagować, niż później żałować, że nie udało nam się zapobiec tragedii.

Analiza poniższych czynników pozwala lepiej zrozumieć znaczenie sygnałów ostrzegawczych przed samobójstwem, a także motywów, dla których niektórzy młodzi ludzie wybierają samobójstwo jako sposób na rozwiązanie swoich problemów.

	<b>Czynniki wysokiego ryzyka</b>	<b>Tak</b>	<b>Nie</b>
1.	Uczeń mówi ( lub wyraża w inny sposób) o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei.		
2.	Mówi wprost lub pośrednio o samobójstwie, pisze list pożegnalny lub testament.		
3.	W ostatnim czasie pozbywa się osobistych i cennych dla niego przedmiotów.		
4.	W ostatnim czasie unika kontaktów, również z bliskimi kolegami, izoluje się, zamyka w sobie.		
5.	Uczeń zaniechał w ostatnim czasie zajęć, które dotychczas sprawiały mu przyjemność.		
6.	Używa wyrażeń, które mówią o jakimś krańcowym momencie w czasie, wiążą się z końcem, zaprzestaniem, odejściem itp.		
7.	W ostatnim czasie przejawia dużą zmianę charakteru, nastroju, występują nietypowe zachowania.		
8.	Przestał dbać o wygląd i higienę osobistą lub zmienił inne nawyki zachowania.		
9.	Źle sypia, cierpi na bezsenność, nie ma apetytu.		
10.	W przeszłości podejmował już próby samobójcze.		
11.	Przejawiał inne zachowania ryzykowne, okaleczał się, spożywał alkohol, używał narkotyków.		
12.	W ostatnim czasie doświadczył jakiejś traumy, sytuacji stresowej np. przeżył stratę ważnej relacji z kimś bliskim lub śmierć bliskiej osoby.		
13.	Przejawia zainteresowanie tematyką śmierci, umierania, reinkarnacji, życia po śmierci itp.		
14.	Fascynują go znane osoby, ( np. gwiazdy popkultury), które popełniły samobójstwo.		

Wystąpienie więcej niż jednego z powyższych czynników świadczy o wysokim ryzyku zachowań samobójczych.

## II. PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PRÓB SAMOBÓJCZYCH LUB SAMOBÓJSTWA UCZNIA.

*Każdy pracownik Gimnazjum nr 2 w Gostyninie ma obowiązek zareagować na jakikolwiek sygnał o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia. W przypadku zaobserwowania lub powzięcia informacji, że uczeń planuje podjąć lub podjął próbę samobójczą każdy pracownik powinien niezwłocznie poinformować o tym dyrektora szkoły.*

**A. Postępowanie w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych.**

**1) O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych czynników (lista sprawdzająca):**

- mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei
- mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie, pisanie listów pożegnalnych lub testamentu
- pozbywanie się osobistych i cennych dla ucznia przedmiotów
- unikanie kontaktów z bliskimi kolegami, izolacja, zamykanie się w sobie
- zaniechanie zajęć, które dotychczas sprawiały uczniowi przyjemność
- przejawianie dużych zmian charakteru, nastroju, występowanie nietypowych zachowań
- przejawianie innych zachowań ryzykownych: okaleczanie się, zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu
- przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania itp.
- podejmowanie w przeszłości prób samobójczych
- fascynacja znanymi osobami (np. gwiazdami popkultury), które popełniły samobójstwo

**2) Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia, wychowawca, pedagog i psycholog szkolny podejmują odpowiednie działania interwencyjne:**

- jednoznacznie ustalają, które z w/w przesłanek występują u danego ucznia  
**RYZYKO UMIARKOWANE** - np. uczeń mówi o samobójstwie, nie mówi jak to robi, nie było wcześniejszych prób,  
**DUŻE RYZYKO** - np. wystąpiły czynniki przedwypadkowe (okoliczności, które mogą uprzedzać zdarzenia krytyczne), uczeń mówi jak to robi, były wcześniejsze próby samobójcze,  
**EKSTREMALNE RYZYKO** - np. wystąpiły wskaźniki przedwypadkowe, uczeń dokonał samookaleczenia, podjął próbę nieudanego zamachu samobójczego lub inne działania zagrażające zdrowiu lub życiu
- przeprowadzają analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia w celu wstępnego ustalenia przyczyn, kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyn zmian w zachowaniu ucznia

- przekazują informację o zagrożeniu rodzicom i dyrektorowi szkoły
- ustalają z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów, proponują pomoc psychoterapeutyczną na terenie szkoły lub poza nią

## **B. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)**

### **1) Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia wychowawca, pedagog szkolny lub dyrektor szkoły podejmują następujące działania:**

- nie pozostawiaj ucznia samego, spróbuj przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce
- zadbaj, żeby interwencja przebiegała dyskretnie
- poinformuj o zaistniałej sytuacji i zagrożeniu rodziców, nawet jeśli nie uzyskasz na to jego zgody,
- podejmij próbę zmobilizowania rodziny, aby udzieliła wsparcia dziecku, zapewniła mu bezpieczeństwo, wzmocniła wzajemne więzi.
- przekonaj ucznia i jego rodziców do natychmiastowej wizyty u psychiatry lub psychologa – w celu oceny ryzyka samobójstwem
- w marę możliwości skontaktuj rodziców oraz dziecko ze specjalistą,
- w razie dużego ryzyka podejmij szybką zdecydowaną interwencję – przekaz dziecko pod opiekę lekarza specjalisty
- przekaz dziecko pod opiekę rodziców (prawnych opiekunów) lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia odpowiednim instytucjom (np. policji, służbie zdrowia)
- pedagog szkolny – spotyka się z dzieckiem systematycznie w celu utrzymania stałego kontaktu

## **C. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą.**

### **1) Po powzięciu informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą dyrektor szkoły, pedagog szkolny, wychowawca podejmują następujące działania:**

- jeśli próba samobójcza ma miejsce w szkole, pracownik szkoły natychmiast wzywa Pogotowie Ratunkowe (999, 112)
- powiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły, a ten rodziców/opiekunów prawnych
- dyrektor szkoły wraz z pedagogiem szkolnym oraz wychowawcą klasy dokonują oceny sytuacji, w razie możliwości przeprowadzają rozmowę wspierającą z uczniem i rodzicami oraz przekazują informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej

- jeśli próba samobójcza ma miejsce w domu, a rodzic poinformował o zajściu szkołę, dyrektor szkoły, pedagog szkolny przekazuje rodzicom informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej i udziela wsparcia
- o próbie samobójczej dyrektor informuje Radę Pedagogiczną pod rygorem tajemnicy w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli.
- pedagog planuje dalsze działania mające na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, atmosfery życzliwości i wsparcia oraz przekazuje rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą
- w przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa dyrektor szkoły informuje organ prowadzący i nadzorujący szkołę o zaistniałej sytuacji
- pedagog szkolny oraz wychowawcy udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom szkoły.

#### **D. Postępowanie w przypadku powrotu ucznia do szkoły po próbie samobójczej**

- każdy nauczyciel powinien okazać serdeczność i życzliwość uczniowi
- nauczyciel, wychowawca – powinien zaproponować uczniowi pomoc w powrocie do nauki w szkole
- za zgodą ucznia – zorganizuj mu pomoc koleżeńską

**PAMIĘTAJ:** *nauka może sprawiać uczniowi więcej trudności, może mieć problemy z koncentracją uwagi i z pamięcią*

- wychowawca, pedagog szkolny – porozmawiaj z rodzicami, dowiedz się jak najwięcej o stanie psychicznym ucznia
- dowiedz się jakie były zalecenia lekarskie
- okaż zrozumienie i wsparcie rodzicom ucznia- zaistniała sytuacja jest dla nich bardzo trudna
- zwracaj uwagę na sygnały ostrzegawcze – ***podjęcie próby samobójczej zwiększa prawdopodobieństwo jej powtórzenia***
- pedagog szkolny udziela uczniowi wsparcia i otacza go opieką psychologiczno - pedagogiczną